

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 158, GOD. X, BEOGRAD, UTORAK, 21. APRIL 2015.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ćirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 19. maja

MIXER

Piše: Armanda Hisa

ALBANSKO-SRPSKI BRAKOVI IZMEĐU MEDIJSKOG PREDSTAVLJANJA I STVARNOSTI

U leto 2008. godine sam prvi put u albanskim novinama pročitala članak o brakovima albanskih žena u Srbiji¹. Govorilo se o tome kako su se dva srpska muškarca iz oblasti Sandžaka zaljubila u dve Albanke sa severa Albanije i kasnije se njima oženili. Ljubav između Srba i Albanaca naglašavala se kao jedna vrsta simbolične reakcije na suprotnost, kolektivnu mržnju između ova dva naroda. Cilj članka bio je da pokaže kako ljubav ne haje ni za kakve barijere. Pod barijerama se u konkretnom slučaju podrazumevala bolna istorija konflikta i rata na Kosovu, brojni negativni stereotipi kao i visok nivo nepoznavanja socijalnih, ekonomskih, kulturnih i političkih realnosti, kako Srba o Albaniji i Kosovu, tako i Albanaca o Srbiji.

ŽIVOT U TABLOIDU I TABLOID U PREVODU

Od tada su objavljivi mnogi članci i reportaže o mešovitim brakovima, kako u srpskim tako i u albanskim medijima, a snimljeno je i nekoliko dokumentaraca. Ovi tekstovi i filmovi daju preliminarne informacije potrebne da bi se stekla opšta slika o učestalosti i geografskoj rasprostranjenosti ovih brakova, ali često se, posebno u slučaju srpskih medija, oni pretvaraju u reprodukciju stereotipnih diskursa – o „sposobnosti i talentu albanskih žena da budu dobre domaćice i pokorne žene“, nasuprot egoizmu srpskih žena sa sela koje bi radije potražile udobnosti modernog života u velikim gradovima, bez ozbiljnih porodičnih angažovanja kao što su potčinjenost muževljevoj porodici i boravak u kući radi podizanja dece. U albanskim medijima, međutim, preovladava neka vrsta osuđujuće iritiranosti tim ženama i njihovim porodicama za koje se aludira da su ih prodali za 2000-3000 evra. Ali, ne možemo ni sve članke staviti u isti koš, jer sve zavisi od ozbiljnosti određenih medija. Izdvajaju se opširni i informativni članci, kao što je reportaža Dragane Nikoletić „Bračna lutrija: Srbin i Albanka“, objavljena u *National Geographic Srbija*². Isto tako želim da istaknem članke i intervjuje Eljone Džepe u albanskim medijima, zbog visokog stepena odgovornosti sa kojim je tretirala ovo pitanje³.

Postoje mnogi članci, posebno u tabloidnoj štampi, koji služe gore pomenutim stereotipima, a naročito: a) diskursu plodnosti albanskih žena i b) činjenici da su sela na jugu Srbije ostala bez žena čija je obaveza da mužu krave ili da se brinu o kokošima. Na taj način se proizvodi i reprodukuje slika albanske žene kao mašine za razmnožavanje i sluškinje bez glasa – ni malo strana slika o Albancima u Srbiji. Interesantno je da većina članaka objavljenih na albanskom nisu originalni tekstovi, nego prevodi iz srpskih tabloida, praćeni naslovima čiji je cilj da izazovu negativna osećanja i reakcije među Albancima, kao što su „Kurve iz Albanije čekaju u redu da se udaju za srpske starce“⁴, ili „Agencije organizuju putovanja za pronalaženje muževa u Srbiji. Devojka: Prevarili su nas, rekli su da ćemo ići u Hrvatsku“⁵. Što je najvažnije, pravi glas žena udatih u Srbiji ili nedostaje, ili njime manipulišu opisani mediji. Tako u srpskim medijima izgleda kao da u većini priloga govori samo jedna žena koja izgovara iste reči: da je zadovoljna životom u Srbiji, da se mnogo voli sa mužem, da nisu naišli ni na kakve probleme i predrasude u domaćem društvu. U albanskim medijima, nasuprot tome, njihov je glas, takoreći, potpuno izostao, osim nekog slučaja gde žene pred kamerama i ljudima iz kuće pričaju kao što je gore navedeno, a iza kamera pričaju o strašnom životu, o braku sa prevarama, o uključenosti bračne mafije itd.

ORGANIZOVANI KRIMINAL ILI NEORGANIZOVANA MUKA
Često mi se obraćaju prijatelji, ali i drugi ljudi koji znaju da sam započela ovo istraživanje, zainteresovani da saznaju šta je zaista u pitanju, da li se tu radi o organizovanom trafikingu i da li zaista ima roditelja u Albaniji koji prodaju svoje kćeri za određene

MIXER

Armanda Hisa: Albansko-srpski brakovi

antiCEMENT

Saša Ćirić: Otadžbina zveri i čekanje čuda

VREME SMRTI I RAZONODE

Đorđe Aćimović: Kada sam ostao bolestan...

Sergej Stanković: Čistač klozeta

Radivoj Šajtinac: Prijava za festival horova

BLOK BR. V

Diskoteka 3D: Srećan rođendan, gospodine Predsedniče

si koji već postoje u međusobnoj percepciji dveju etničkih grupa, mogu da se prevaziđu normalnim putevima, koji gotovo da ne postoje? Ali, ostajem pri mišljenju da pre nego što potražimo moguće manipulacije, u prvom redu treba da razumemo razloge koji su doveli do stvaranja ovih neobičnih srodničkih veza u ambijentu u kom su predrasude i negativni stereotipi uobičajena pojava. Dakle, ne treba gubiti iz vida glavnu kategoriju koja je predmet istraživanja: kategorija napaćenih ljudi.

Iz tog razloga sam istraživanje o mešovitim albansko-srpskim brakovima strukturisala na takav način, da se analiza medijskog diskursa može suočiti sa kompleksnom realnošću na terenu. Sandžak, Raška, oblast planine Javor, sela od granice sa Crnom Gorom do Nove Varoši i Ivanjice ostaju zone sa najvećom koncentracijom mešovitih albansko-srpskih parova, iako su oni sada rasprostranjeni po celoj Srbiji, od Kuršumlije u neposrednom susedstvu Kosova, Vranja, Niša, Čačka, Užica pa do Sremske Mitrovice u Vojvodini. Dok Albanke udate u Srbiji uglavnom dolaze iz sela oko Lješa, Skadra i Puke i sve su katolkinje, sa ponekim veoma retkim izuzetkom. Teško je sa sigurnošću utvrditi koliki je broj ovih brakova, ali šef humanitarne organizacije „Stara Raška“ Vojin Vučićević potvrđuje da se radi o oko 350 takvih brakova u celoj Srbiji. Do sada sam za proučavanje odredila 13 slučajeva. Moja težnja je bila da se, pre nego što istražim određene tematike pojedinačnih slučajeva, detaljnije upoznam sa situacijama i uslovima koji su omogućili pokretanje i realizaciju tih brakova.

NA TERENU

Ova i mnoga druga planirana pitanja, ali i neplanirana, koja proizilaze iz razgovora, kao i životne priče žena i muškaraca koje sam intervjuisala, ili sa kojima sam razgovarala, čine

zapanjujući materijal za upoznavanje stvarnosti dveju zapravo perifernih zona obe države, Albanije i Srbije. U svakom razgovoru ima potencijala za razvijanje istraživanja o mnogo različitim tema – na primer o odnosu centar-periferija, prelasku i rušenju mentalnih barijera i realnih granica, realnom stanju i statusu žena u ove dve zone, kao i predstavljanju ovog statusa u diskursu, odnosu patrijarhalnost-muževnost, različitim nivoima patrijarhalnosti, odnosu obrazovanja i nacionalizma itd. Želela bih da pišem naširoko o ovom materijalu, o do sada saku-

Fotografije u broju: Vera Vujošević

ne sume. Budući da nemam luksuz da budem jednostavno istraživač, neizbežno je da u toku istraživanja na neki način budem i neko ko pojašnjava, tumači i prevodi javno mnjenje i da se potrudim da se bar ova pojava, koja je probila mnoge realne i mentalne granice i koja srodničkim odnosima ujedinjuje dve oblasti u Albaniji i Srbiji, ne pretvori u još jednu tačku podele i konflikta. To ne znači da treba da se prikriju slučajevi prevara ili da se negira da pojedinci zarađuju na potrebama ovih ljudi. Na kraju krajeva, kako možemo da se pretvaramo da potpuno patološki odno-

pelcna i da je princeza, princez krofne što je slala kuma je poje-
la Friteza, mačka bolja nego Puma Swede, verujem joj kada pre-
de iako je ne znam.
Maja prognozira kada se nadrozira da će biti nekog kraja nekom
nekad nekog maja, pa ne treba ti jebalate Marija Egelja iako si
gluva da ti kaže s koje strane vetar duva, ne treba ti subotar da
znaš kad je nedelja.
Razboli se ozdravi, nemojmo o državi, nemojmo o proslavi, ne-
mojmo o prestižu, kornjače nas prestižu, gliste sporo gamižu,
završe na udici, naude ti gubici, dobitak je pitak, a potok je pli-
tak, opet si preveden žedan preko vode, rode moj/moj rode, vra-
tiće se ali tek kad neko ode, privremeno za sahranu kada neko
umre, čuješ li me kume?
Mada se verovatno neće vratiti nikada.
Čuvaj se sine iza te krivine može da ti sine, mada pre će da te ši-
ne, dve stvarnosti kao vozne šine, dodirnuće se iluzorno u da-
ljoj perspektivi, ako ko doživi ■

Piše: Sergej Stanković

ČISTAČ KLOZETA

-Dobar dan.
-Dobar dan, sedite. Hoćete li kafu, čaj, kiselu...
-Ne hvala, neću ništa.
-Pa dobro, da počnemo. Šta vas je navelo da se javite na naš
oglas za radno mesto čistača klozeta?
-Vidite, oduvek sam hteo da budem čistač klozeta. To je, da ta-
ko kažem, moja životna želja.
-Jeste li nekada radili kao čistač klozeta?
-Uh, nisam...
-Da se razumemo: posao čišćenja klozeta nije tako jednostavan
kako se čini. Neki ljudi misle da je lako čistiti klozete. Ali u ovom
poslu, kao i u mnogim drugim, postoje brojne finese.
-Svestan sam toga. Ako me primite, budite sigurni da ćete u me-
ni naći vrednog i savesnog radnika.

Piše: Radivoj Šajtinac

PRIJAVA ZA FESTIVAL HOROVA

Nema molba devičanskog hora iz Nigerije

Upevavanje je orno i preplašeno
ta intonacija se ne čuje svuda
ni svaki dan
čiće ko zgažene mišice, prilikom reverberacije
u dvorani sa svih strana ko da se sliva
kamen zrnevlje,
zrnca srca,
vokali pucnji

psik obrastao glasne žile
vrelo perce u grkljanu

krik čedan,
sve ko jedna
neizdrživa složnost upevanosti
otrovna svežina smrti, intonacija neuke jeze
iskustvo bez povratka
kolaps u refrenu

oslobođene od mladosti, otete od života
u povratku s krvavog solfeđa
piskave, nevine, glatke nosilje crne domovine
spašene od života, bruje, cvile, jecaju *a kapela*
i kad su sasvim mrtve
neprebrojane na praktikablama

da ih čujete pa da umrete
zato što ste živi ■

BLOK BR. V

Diskoteka 3D: SREĆAN ROĐENDAN, GOSPODINE PREDSEDNIČE

-Takvi nam baš i trebaju. Imate li iskustva u čišćenju klozeta?
-Ne, čistio sam samo klozet u svojoj kući, ha ha ha...
-Molim vas, uozbiljite se. Mi se ovde bavimo odgovornim po-
sлом.
-Dobro. Imate li radnog iskustva kao čistač klozeta?

-Ne, nažalost.
-Šta je sa novcem kao motivom da se zaposlite u ovoj branši?
Svesni smo toga da čistači klozeta zarađuju previše, ali verujte
mi da je onima koji ovde rade novac na poslednjem mestu.
-Verujte mi, ja bih ovaj posao radio i besplatno. Samo kad ne bih
morao od nečeg da živim...
-Ovo govorimo u najboljoj nameri. Jer brzo se otkrije ko ovaj po-
sao radi iz ljubavi, a ko iz gnusne želje da opstane i prehrani po-
rođicu. Ljubav prema radu je vrlina sama po sebi. Vi, siromašni,
postojite samo zato da čistite naše klozete. Svesni smo toga da
moramo plaćati obavljeni posao. Ipak, isplatu smatramo nužnim
zlom. Stoga nastojimo da je umanjimo koliko god je moguće, da
se među zaposlenima ne bi razvijali niski srebroljubivi instink-
ti... Kao što vidite, mi se brinemo i o vašem moralnom uzdiza-
nju.
-Ako je tako, onda sam Vaš čovek. Ne mogu da opišem koliko me
oduševljava način na koji gledate na ove stvari. Iskreno me ra-
duje pomisao da bih mogao postati član Vašeg kolektiva. Ose-
ćam se kao da sam konačno pronašao svoju novu porodicu!
-Drago nam je zbog toga. U redu. Drage kolege, formalni deo
razgovora je završen. Procedura još zahteva da nas poljubite u
dupe.
-Šta?
-Na kraju intervjua, kandidat za zaposlenje mora poljubiti u du-
pe svakog člana komisije. Takvi su propisi. U redu, idemo: čla-
novi komisije, ustaaaajte! Okret, naleeevo krug! Pantalone i ga-
će skiiini! Natrrrrci se!... Jeste li spremni za guzoljaž?
-Mislim da jesam.
-Morate svakog poljubiti dva puta: jednom u levi, jednom u de-
sni guz. Možete pristupiti izvršenju.
-Cmok! Cmok!...
-U redu, je li to bilo to?
-Najlepše vam zahvaljujemo.
-Kada mogu znati hoću li biti primljen?
-Pa, ne znamo... Znae, zakon nas obavezuje da raspisujemo ove
konkurse, ali mi u stvari već, znate... Ne znamo... Vaš entuzija-
zam ostavio je povoljan utisak, ali ima toliko nezaposlenih u
ovoj zemlji... Možete ići. Doviđenja!
-Ali meni je neophodan ovaj posao! Ako ga ne dobijem, umreću
od gladi!
-Potpuno nam je jasno kako se osećate, i možemo Vam reći da
duboko saosećamo sa Vama. Da se ne bi reklo kako nismo huma-
ni, imamo rešenje i za Vašu situaciju... Na izlasku iz kancelarije
imate besplatan pištolj za samoubištvo. Metak se plaća 100 di-
nara.
-Ali...
-Doviđenja, i pazite na tepih!
-Ali...
-Doviđenja, ne morate da nam zahvaljujete! Naš službenik mo-
že Vam biti od pomoći ukoliko Vam zadrhti ruka. Recite broju
1535 da može ući ■